

ПРОЕКТ USAID «ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ»

Десять років тому більшість провідних міжнародних фінансових організацій та урядів світу дійшли висновку, що фінансова стабільність залежить, перш за все, від знань та поінформованості споживачів фінансових послуг, що дозволяють їм зрозуміти фінансові продукти. ОЕСР зазначає, що пріоритетами захисту прав споживачів є: розкриття інформації та прозорість, відповідальна поведінка кредиторів та споживачів, а також механізми врегулювання скарг та спорів.

Сьогодні у світі наголошується важливість трьох аспектів фінансової обізнаності, що стосуються стабільності фінансового сектору: захист прав – фінансова просвіта – доступність фінансових послуг. Одна складова не замінює іншу, в ідеалі всі три складові повинні запроваджуватися одночасно.

Україна лише почала рух у цьому напрямі. Важливим першим кроком для України на шляху до наближення до міжнародних стандартів та запровадження кращих світових та європейських практик стало прийняття Закону України «Про споживче кредитування». Закон передбачає нові правила кредитування для споживачів, кредиторів та кредитних посередників. Закон імплементує норми Директиви ЄС 2008/48 про кредитні угоди для споживачів та набирає чинності 10.06.2017. Дія цього Закону поширюватиметься тільки на договори, укладені після дня набрання ним чинності.

Закон України «Про споживче кредитування» поширюється майже на всі споживчі кредити (зі строком більше 1 міс. та сумою більшою ніж одна мінімальна заробітна плата), у тому числі іпотечні кредити, - тобто кредити, що використовуються для потреб, не пов'язаних з підприємницькою, незалежною професійною діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника.

Які передбачені Законом ключові нововведення та нові практики чекають споживачів та кредиторів?

Реклама споживчого кредиту: визначено перелік обов'язкової інформації, яка повинна міститися в рекламі споживчого кредиту відповідно до Директиви ЄС 2008/48, у тому числі реальна процентна ставка. Реклама кредитів "під 0%", безпроцентних чи з іншими аналогічними формулюваннями рекламних оголошень буде заборонена.

Розрахунок реальної річної процентної ставки: у документах, які надаються споживачу (переддоговірна інформація, договір), необхідно буде зазначити реальну процентну ставку. До розрахунку реальної процентної ставки будуть включатися всі витрати, пов'язані з отриманням, обслуговуванням та погашенням кредиту, які споживач повинен сплатити кредиторі. Про необхідність додаткових витрат на користь третіх осіб, за наявності, споживач буде поінформований окремо.

Надання повної стандартизованої інформації споживачу до укладення договору: таку інформацію кредитор безоплатно надаватиме споживачу за спеціальною формою («паспорт споживчого кредиту»), як це відбувається у європейських країнах. Це дозволить споживачу легко порівнювати пропозиції різних фінансових установ. Також на вимогу споживача йому надаватиметься проект договору для ознайомлення.

Обов'язкові умови договору про споживчий кредит: Закон детально визначає всі умови, які повинні міститися в договорі про споживчий кредит. Умови договору про споживчий кредит, які обмежують права споживача порівняно з правами, встановленими Законом, є нікчемними. Також кредиторі забороняється ускладнювати прочитання споживачем договору, наприклад, шляхом друкування інформації про реальну процентну ставку чи загальні витрати за договором меншим кеглем, шрифтом.

Форма договору про споживчий кредит: договір про споживчий кредит та всі зміни до нього, договори про надання додаткових та супутніх послуг укладатимуться у письмовій формі. Однак, Закон не обмежує укладення договорів лише паперовою формою. Так, можливе укладення договорів в електронній формі з накладенням ЕЦП чи їх аналогів у порядку, встановленому законодавством. Законом визначено, як саме кредиторі може пропонувати споживачу зміну умов договору, та як споживач повинен бути повідомлений про зміну змінюваної процентної ставки, якщо така передбачена договором.

Зміна черговості погашення вимог за кредитом: раніше платежі споживача за кредитом спрямовувалися в першу чергу на погашення штрафів, пені, а новий Закон передає зміну черговості платежів за кредитом. Надходження за кредитом у першу чергу спрямовуватимуться на погашення прострочених процентів та простроченої суми кредиту, потім – процентів та суми кредиту, а штрафів, пені – в останню чергу. Це полегшує погашення заборгованості для споживачів та сприяє більш швидкому виходу на нормальний графік погашення.

Обмеження максимальних розмірів штрафів та пені: пеня за невиконання зобов'язання щодо повернення кредиту та процентів за ним не може перевищувати подвійної облікової ставки Національного банку України, та не може бути більшою за 15 відсотків суми простроченого платежу. Сукупна сума неустойки (штраф, пеня), не може перевищувати половини суми, одержаної споживачем за договором. Ця норма не дозволить фінансовим установам нараховувати штрафи, часто неспівмірні з розміром самого кредиту.